

PARLIAMENT OF
ROMANIA
EUROPEAN AFFAIRS COMMITTEE

Bucharest, 25th of October 2010

No. 40/600

To: Mr. Maroš ŠEFČOVIČ
Vice-President of the European Commission responsible for
Inter-Institutional Relations and Administration

Dear Mr. Vice-President,

We have reviewed the Proposal for a **DECISION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL** establishing a **European Union action for the European Heritage Label- COM (2010) 76 final**.

Our Rapporteur, Mr. Tudor CHIUARIU, has carefully screened the proposal from the point of view of the compliance with a shared vision about our European values and prospects.

In the framework of the informal dialogue set forth by the Communication "Delivering Results for Europe COM (2006)/211" and based on the Romanian Parliament Decision nr.52/2006, which entitles the European Affairs Committee to express the opinion in the area of European affairs on behalf of the Romanian Parliament, I am glad to forward attached Mr. CHIUARIU's Report (Romanian only) and our Opinion concerning the above mentioned proposal.

Please note that we have sent a copy of the above mentioned opinion to the Committee for Culture and Education of the European Parliament.

Please accept dear Mr. Vice-President, the expression of my highest consideration.

Viorel HREBENCIUC
Chairman

X

**PARLIAMENT OF
ROMANIA
EUROPEAN AFFAIRS COMMITTEE**

Bucharest, 25th of October 2010
No.40/600

OPINION

on the Proposal for a Decision of the European Parliament and of the Council
establishing a European Union action for
the European Heritage Label - COM (2010) 76 final

The Committee has acted based on the Parliament Decision No. 52/2006 which entitles the Committee for European Affairs to express an opinion in its area of competence, on behalf of the Romanian Parliament.

The analysis did not reveal any inconsistency with the subsidiarity principle. However, there were raised concerns regarding the proportionality principle, as the proposal excessively regulates comparing to its declared aim to promote a shared vision of the European identity.

Firstly, the European Panel Experts are supposed to analyse the candidate sits based on their personal vision which necessarily results from their cultural origin. The provision for an administrative independence cannot impose an independence of the personal judgment from the actual own culture of a given person. Consequently, the sits selection procedure does not provide for sufficient guarantee that it will respect a shared understanding and a common perception by the European peoples, mostly in respect to social or historical meaning and significance of the sits for which the EHL is requested.

Secondly, the proposal does not include a procedure to support the Member States to elaborate the candidate sites dossiers, to document them in a shared understanding of the „European significance” concept, regardless its actual content. Elaboration of a Guide or documentary studies in this view may be a solution for this shared understanding and a precaution to avoid nomination of sites that could have conflict potential.

These comments are also supported by the political option “3(a) Selection of sites is undertaken by the Member States against common, clear and transparent criteria”, **from the Proposal Impact Report.**

Annex:

The Report (Romanian only) of Mr. Tudor Alexandru CHIUARIU, deputy, member of our Committee

Chairman,

Viorel HREBENCIUC

Rapporteur,

Tudor Alexandru CHIUARIU

Cadrul instituțional

În contextul creat de tratatul de la Lisabona privind posibilitatea parlamentelor naționale de a-și expune în mod structurat opinia, ca parte a procesului de elaborare a deciziilor în Uniunea Europeană, Comisia pentru afaceri europene a Parlamentului României, comisie formată din senatori și deputați, a decis să dezbată propunerea de instituire, prin acțiune la nivelul Uniunii Europene a mărcii de patrimoniu european.

Comisia a dispus personalului secretariatului său să analizeze pe larg propunerea, din perspectivă națională și europeană, rezultând un Raport de lucru al personalului, pe baza căruia a fost întocmit prezentul Raport.

În dialogul informal părțile sunt Parlamentul național și Comisia Europeană, dar, potrivit art. 4 (1) și art. 5 din Hotărârea Parlamentului României nr. 52/2006, Comisia pentru afaceri europene a Parlamentului României poate exprima punctul de vedere al parlamentului și are competențe de relaționare directă cu instituțiile Uniunii.

Versiunea în limba engleză a Opiniei va fi publicată pe pagina electronică IPEX.

București, 07 mai 2010

Raport

pentru elaborarea unei opinii parlamentare
cu privire la:

Propunerea de Decizie a Parlamentului și a Consiliului de stabilire a unei acțiuni a
Uniunii Europene privind Marca patrimoniului european
COM 76 final / 9.03.2010 / {SEC(2010) 197} {SEC(2010) 198}

07 Mai 2010

Deputat Tudor Alexandru CHIUARIU

Membru al Comisiei de Afaceri Europene a Parlamentului României

---

CUPRINS

	Pag.
1. Contextul examinării	3
2. Propunere de decizie a Parlamentului României	4
3. Situația prezentă	5
3.1. Inițiativa interguvernamentală European Heritage Label (EHL)	5
3.3. Convenția UNESCO World Heritage	5
3.2. Alte inițiative similare	7
4. Rezumatul propunerii de acțiune	7
5. Procedura de selecție propusă pentru acordarea mărcii patrimoniului european...	8
6. Analiza propunerii de decizie	9
6.1. Despre simbolul european ca parte a mărcii	9
6.2. Despre valoarea comună pentru toate popoarele.....	11
6.3. Despre valoarea adăugată	13
6.4. Despre impactul turistic și economic.....	14
6.5. Despre birocrăție	15
6.6. Despre părerea cetățenilor.....	15
7. Concluzii.....	16

redactat: dr. Florin Alexandru

1. Contextul examinării

Comisia Europeană a trimis Senatului României o scrisoare datată 12/03/2010, înregistrată la Senat, Direcția de Afaceri Europene cu data de 15/03/2010 prin care informează¹ că pentru **Propunerea de Decizie a Parlamentului și a Consiliului de stabilire a unei acțiuni a Uniunii Europene privind Marca patrimoniului european** ({SEC(2010) 197}; {SEC(2010)198}) este deschisă procedura privind verificarea respectării principiilor subsidiarității și proporționalității, însoțită de textul propunerii în discuție.

Direcția pentru afaceri europene a Senatului a transmis Propunerea, spre informare, Secretariatului Comisiei pentru afaceri europene.

În termen de opt săptămâni de la data scrisorii de sesizare a Comisiei Europene, Parlamentul României are dreptul de a adresa președintelui Parlamentului European, al Consiliului și Comisiei un aviz motivat în care să fie expuse motivele pentru care consideră că proiectul de act legislativ în cauză nu este conform cu principiul subsidiarității, dacă decide astfel.

Până la sfârșitul lunii aprilie 2010, numai Senatul francez, Senatul polonez și Parlamentul suedez (Riksdag) decisese analiza propunerii în ce privește respectarea principiului subsidiarității, fără a face public nici unul dintre documentele interne ale procedurilor naționale respective.

În urma analizei conținutului și implicațiilor propunerii, la nivel administrativ s-a ajuns la concluzia că **nu pot fi identificate argumente în sensul posibilei încălcări a principiului subsidiarității și s-a propus să nu fie introdusă în procedura de examinare. Totuși, o serie de aspecte legate de principiul proporționalității au condus la necesitatea unei analize mai detaliate, prezentate în continuare. Aceste recomandări au fost acceptate de către Comisia de Afaceri Europene a Parlamentului României.**

Pe scurt, în opinia noastră, lăsarea deciziei finale privind semnificația europeană a siturilor ce ar face obiectul mărcii de patrimoniu european, practic, exclusiv la capacitatea și puterea de interpretare a unui juriu format la nivel european în urma unei proceduri administrative, îi conferă acestuia un **caracter excesiv de subiectiv, în special în ce privește verificarea criteriilor de selecție derivate din istorie.**

¹ în temeiul Protocolului nr. 2. privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității, anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană și al Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene.

2. Propunere de decizie a Parlamentului României

Din perspectiva națională² și europeană, decizia privind acordarea mărcii de patrimoniu european include acceptarea de către un juriu european de experți independenți, ceea ce ar provoca generarea artificială a unor valori simbolice identitare, în loc de consacrarea acestora așa cum inițiativa își propune, mai ales în cazul evaluării după criterii ce țin de istorie.

Sub acest aspect, **confirmarea de către un for administrativ extra-statal a unor valori simbolice ce se nasc în plan național**, chiar dacă semnificația acestora transcende istoriei naționale, apare ca o intervenție birocratică excesivă. Aceasta, deoarece oricât de democratic și de justificat, inclusiv economic, ar fi procesul de conferire a mărcii de patrimoniu european, nu poate fi înlăturată percepția socială a formării birocratice a valorii, în loc să fie rezultatul unei cristalizări în conștiința socială.

Mai mult, **caracterul interpretativ și subiectiv al acceptării implicite a valorii simbolice europene de către juriul prevăzut în propunere, nu este și nu poate fi înlăturat pe calea "democratizării" unui proces birocratic.**

Analiza conduce la concluzia că deși este justificată intervenția la nivel european, motivată atât prin eficiența cât și prin cerințele de omogenitate și de credibilitate a mărcii de patrimoniu european (a "brandingului"), **excesul de reglementare, constând în introducerea unei faze obligatorii de selecție la nivel european prin utilizarea unui juriu extranațional aduce atingere principiului proporționalității.**

Pe calea interpretării stricte a Protocolului 2 la Tratat, **nu este permisă însă formularea unui aviz motivat privind nerespectarea principiului proporționalității**, dar aspectele rezultate din analiză sunt relevante în acest sens, precum și în ce privește implementarea propunerii de decizie.

Propunerea transmisă respectă principiul subsidiarității.

Totuși, pentru a reflecta situația socio-economică prezentă, precum și condițiile istorice în care s-au format și se formează valorile semnificative ale spațiului european, se propune modificarea procedurii de selecție propusă, după cum urmează:

- înlocuirea aprobării la nivel european a siturilor propuse național cu înregistrarea acestora, refuzul înregistrării urmând a se fundamenta exclusiv pe obiecțiuni de natură juridică, de morală sau sănătate publică, siguranță națională sau alte asemenea;
- elaborarea unui ghid cu caracter de recomandare pentru a se ajunge la omogenitatea dorită a interpretării criteriilor de acordare a mărcii de patrimoniu european;

Este indicat să se publice versiunea în limba engleză a Opiniei pe pagina electronică IPEX, spre a fi astfel accesibilă Parlamentului European, Consiliului și celorlalte parlamente naționale din statele membre.

² Perspectiva națională este în mod particular sensibilă în România, datorită persistenței în conștiința națională a sacrificiilor poporului român de-a lungul istoriei pentru formarea unui stat național unitar român.

3. Situația prezentă

3.1. Inițiativa interguvernamentală *European Heritage Label (EHL)*

Conceptul original pentru "European Heritage Label (EHL)" a fost inițial propus de Ministrul Francez al Culturii din acel moment, Renaud Donnedieu de Vabres, ca parte a răspunsului la sporirea distanței dintre Europa și cetățeni, în special cei tineri.

Schema EHL a fost lansată în aprilie 2006 ca o inițiativă interguvernamentală sub conducerea Franței, Spaniei și Ungariei cu scopul declarat de a întări sprijinul cetățenilor europeni pentru o identitate europeană împărtășită, bazată pe valori democratice și drepturi ale omului și de a stimula sentimentul apartenenței la un spațiu cultural comun ("strengthen the support of European citizens for a shared European identity based on democratic values and human rights and to foster a sense of belonging to a common cultural space").

Toate statele europene au fost invitate să nominalizeze, dacă doresc, situri culturale care prezintă o valoare simbolică pentru identitatea europeană și care să promoveze dimensiunea europeană. Normele procedurale pentru EHL, ca și criteriile de selecție, inclusiv formularul de cerere, au fost adoptate în martie 2007, pentru a coincide cu cea de-a 50-a aniversare a Tratatului de la Roma.

Încă de la început, documentele guvernamentale ale inițiativei EHL au stabilit că scopul final al acesteia este de a deveni "o acțiune la nivel comunitar".

Până la sfârșitul lui 2009, 64 de situri localizate în 17 State Membre și în Elveția obținuseră eticheta de patrimoniu european.

În prezent, în **România**, în cadrul Inițiativei interguvernamentale sunt nominalizate 4 situri cu valoare de patrimoniu cultural european:

- ⊗ Situl arheologic Histria;
- ⊗ Palatul Cantacuzino din București;
- ⊗ Ateneul Român din București;
- ⊗ Ansamblul Brâncuși din Târgu Jiu.

Cu toate că se poate deduce importanța europeană a acestora, textul postat pe internet nu specifică dimensiunea europeană, ci doar o declară.

3.3. *Convenția UNESCO World Heritage*

Convenția UNESCO World Heritage a fost adoptată în 1972. La ratificarea Convenției o țară poate nominaliza situri pentru includerea în "World Heritage List". Există documentele de îndrumare pentru procesul de selecție, ce au 1000 de pagini. Până la sfârșitul lui 2009, au fost listate 890 situri: 689 culturale, 176 naturale și 25 cu valoare mixtă, în 148 de state.

Sunt 4 diferențe majore între EHL și World Heritage List (WHL):

- ⊗ EHL se referă la situri care au jucat un rol cheie în istoria și construirea Europei, în timp ce UNESCO desemnează situri de valoare universale.

- ⊗ EHL nu ia considerare frumusețea unui sit sau calitatea sa arhitectonică, ci valoarea sa simbolică pentru integrarea europeană.
- ⊗ Spre deosebire de lista UNESCO, EHL nu se referă la conservarea siturilor, ci la valoarea educativă, în special pentru tineri.
- ⊗ EHL promovează networking-ul siturilor ce au primit eticheta, precum și proiectele comune.

În România sunt listate în patrimoniul UNESCO următoarele situri:

- ⊗ Delta Dunării;
- ⊗ Bisericile din nordul Moldovei;
- ⊗ Mănăstirea Horezu;
- ⊗ Satele cu biserici fortificate din Transilvania;
- ⊗ Fortărețele dacice din Munții Orăștiei;
- ⊗ Centrul istoric din Sighișoara;
- ⊗ Mănăstirile din lemn din Maramureș.

UNESCO folosește un set de criterii de selecție. Pentru a fi inclus în lista Patrimoniului Mondial un sit trebuie să fie de valoare universală inestimabilă și să satisfacă cel puțin unul dintre cele 10 criterii de selecție. Aceste criterii sunt explicate în Ghidul operațional pentru Implementarea Convenției Patrimoniului Mondial. În prezent sunt utilizate 10 criterii³:

- i. *Să reprezinte o capodoperă a geniului creativ uman;*
- ii. *Să reprezinte o schimbare importantă a valorilor umane, într-o perioadă de timp sau în cadrul unei arii culturale mondiale, în ce privește evoluția*

-
- i. ³ to represent a masterpiece of human creative genius;
  - ii. to exhibit an important interchange of human values, over a span of time or within a cultural area of the world, on developments in architecture or technology, monumental arts, town-planning or landscape design;
  - iii. to bear a unique or at least exceptional testimony to a cultural tradition or to a civilization which is living or which has disappeared;
  - iv. to be an outstanding example of a type of building, architectural or technological ensemble or landscape which illustrates (a) significant stage(s) in human history;
  - v. to be an outstanding example of a traditional human settlement, land-use, or sea-use which is representative of a culture (or cultures), or human interaction with the environment especially when it has become vulnerable under the impact of irreversible change;
  - vi. to be directly or tangibly associated with events or living traditions, with ideas, or with beliefs, with artistic and literary works of outstanding universal significance. (The Committee considers that this criterion should preferably be used in conjunction with other criteria);
  - vii. to contain superlative natural phenomena or areas of exceptional natural beauty and aesthetic importance;
  - viii. to be outstanding examples representing major stages of earth's history, including the record of life, significant on-going geological processes in the development of landforms, or significant geomorphic or physiographic features;
  - ix. to be outstanding examples representing significant on-going ecological and biological processes in the evolution and development of terrestrial, fresh water, coastal and marine ecosystems and communities of plants and animals;
  - x. to contain the most important and significant natural habitats for in-situ conservation of biological diversity, including those containing threatened species of outstanding universal value from the point of view of science or conservation.

- arhitecturii sau tehnologiei, artelor monumentale, planificării urbane sau în proiectarea peisagistică;*
- iii. *Să posede o unică sau cel puțin excepțională capacitate de mărturie a tradiției culturale sau a unei civilizației încă existente sau care a dispărut;*
  - iv. *Să fie un exemplu uimitor de clădire tipică, de ansamblu arhitectural sau peisagistic ce ilustrează o etapă semnificativă în istoria umanității;*
  - v. *Să fie un exemplu uimitor de așezare umană tradițională, de utilizare a terenului sau a mării, ce sunt reprezentative pentru o cultură sau o interacțiune a omului cu mediului, în special când a devenit vulnerabilă sau se afla sub impactul unei schimbări ireversibile;*
  - vi. *Să fie direct sau tangibil asociat cu evenimente sau cu tradiții de viață, cu idei sau credințe, cu lucrări literare sau artistice de o valoare universală inestimabilă;*
  - vii. *Să includă fenomene naturale extreme sau zone cu o frumusețe naturală uimitoare sau de o excepțională frumusețe;*
  - viii. *Să reprezinte un exemplu inestimabil pentru o etapă majoră în istoria Pământului, inclusiv în ce privește mărturiile privind evoluția vieții, procese semnificative geologice sau aspecte semnificative geomorfice sau fiziografice;*
  - ix. *Să reprezinte exemple uimitoare de procese ecologice sau biologice în evoluția ecosistemelor și comunităților vii terestre, de apă dulce sau sărată precum și costiere;*
  - x. *Să conțină cele mai importante și mai semnificative habitate naturale pentru conservarea in-situ a diversității biologice, inclusiv acelea ce conțin specii amenințate sau de o valoare inestimabilă din punctul de vedere al științei conservării.*

3.2. Alte inițiative similare

În afara de EHL și de Lista Patrimoniului European UNESCO (eng. *UNESCO World Heritage List*)- vezi mai sus, mai există și alte inițiative internaționale în domeniul moștenirii culturale, dintre care cele mai cunoscute sunt:

- ⊗ Traseele culturale ale Consiliului Europei (eng. *Council of Europe Cultural Routes*).
- ⊗ Premiul UE pentru Patrimoniul European/ Premiile Europa Nostra (eng. *The EU Prize for Cultural Heritage / Europa Nostra Awards*).

European Heritage Label (EHL) – Marca de Patrimoniul European - este diferită esențial de celelalte inițiative similare, având potențial de valoare adăugată prin cele trei caracteristici definitorii ale sale: dimensiunea europeană, scopul său instructiv și promovarea rețelelor.

4. Rezumatul propunerii de acțiune

Textul următor este extras din Propunerea în discuție:

“Prezenta propunere de Decizie a Parlamentului European și a Consiliului prezintă introducerea unei Mărci a patrimoniului european, ale cărei obiective generale sunt atât intensificarea sentimentului de apartenență la Uniunea Europeană a cetățenilor europeni, pe baza elementelor comune de istorie și patrimoniu, cât și prețuirea diversității și aprofundarea dialogului intercultural. În acest scop, marca încearcă să îmbunătățească valoarea și profilul siturilor care au jucat un rol esențial în istoria și în construirea Uniunii Europene, pentru ca cetățenii europeni să aibă o mai bună

înțelegere asupra construirii Europei și asupra patrimoniului cultural comun, și totuși divers, în special în ceea ce privește valorile democratice și drepturile omului, care susțin procesul de integrare europeană. Marca patrimoniului european va contribui astfel la apropierea cetățenilor de Europa.

Inițiativa a fost lansată de mai multe state europene în aprilie 2006 într-un cadru interguvernamental. Scopul acesteia a fost de a întări sentimentul cetățenilor europeni de apartenență la Europa și de a promova un sentiment de identitate europeană prin ameliorarea cunoștințelor despre istoria comună și patrimoniul comun european, în special în rândul tinerilor. Până în prezent, 64 de situri din 17 state membre ale Uniunii Europene și Elveția au primit această marcă. Cu toate acestea, s-au înregistrat anumite deficiențe de organizare practică a inițiativei și, prin urmare, aceasta nu a reușit să-și valorifice întregul potențial. Acesta este motivul pentru care, urmând exemplul Capitalelor culturale europene, statele membre au solicitat Comisiei Europene, prin concluziile Consiliului din noiembrie 2008, să transforme inițiativa interguvernamentală privind Marca patrimoniului european din prezent într-o acțiune oficială a Uniunii Europene, cu scopul de a îmbunătăți funcționalitatea acesteia și de a-i asigura succesul pe termen lung.

Parlamentul European a sprijinit dezvoltarea Mărcii patrimoniului european, mai întâi în rezoluția sa din 29 noiembrie 2007 privind noua politică a UE în domeniul turismului: consolidarea parteneriatului pentru turism în Europa [2006/2129(INI)], în care propune „să se acorde sprijin pentru crearea unei etichete «Patrimoniu European» al cărui obiectiv este să scoată în evidență dimensiunea europeană a siturilor și monumentelor de pe teritoriul UE” și, ulterior, în rezoluția sa din 10 aprilie 2008 privind o agendă europeană pentru cultură într-o lume în curs de globalizare [2007/2211(INI)], în care se subliniază „că ar trebui creată o siglă a patrimoniului european în vederea punerii în valoare a dimensiunii europene a bunurilor și monumentelor culturale, a siturilor memoriale, a locurilor comemorative, care sunt mărci ale istoriei și patrimoniului Europei”.

5. Procedura de selecție propusă pentru acordarea mărcii patrimoniului european

Textul următor este extras din Propunerea în discuție:

“Evaluarea impactului Mărcii patrimoniului european a arătat că una din principalele deficiențe ale inițiativei interguvernamentale din prezent este faptul că siturile sunt selectate în mod independent de către țările participante, fără supravegherea unui organism la nivel european. Această procedură lasă prea mult loc interpretărilor divergente și, prin urmare, criteriile nu au fost aplicate în mod uniform de către state, compromițându-se astfel coerența și calitatea generală a mărcii.

Prin urmare, este necesară o nouă procedură de selecție care să combine nivelul național cu cel european. Comisia propune ca, într-o primă etapă, să aibă loc preselecția siturilor la nivel de stat membru, iar într-o a doua etapă să aibă loc selecția finală la nivelul Uniunii Europene, cu ajutorul unui juriu de experți independenți. Astfel se va asigura atât o aplicare robustă a criteriilor, cât și obținerea unui renume adecvat pentru dimensiunea europeană, păstrând în același timp o distribuție echitabilă a siturilor în întreaga Uniune Europeană.

Juriul de experți independenți ar trebui să fie compus din 12 membri numiți de Parlamentul European, Consiliu și Comisie după exemplul grupului pentru selecția Capitalelor culturale europene. Acești experți ar trebui să dețină experiență și cunoștințe solide în domeniile culturii, patrimoniului, istoriei europene sau în alte domenii relevante pentru obiectivele Mărcii patrimoniului european.

Comisia propune ca fiecare stat să aibă posibilitatea să preseleccioneze maxim două situri în fiecare an în care se fac selecții. Astfel se va putea menține numărul de situri la un nivel rezonabil și, în același timp, se va asigura o anumită flexibilitate pentru statele membre, având în vedere faptul că unele dintre acestea dispun de un număr mai mare de situri potențiale în comparație cu alte state membre.”

6. Analiza propunerii de decizie

6.1. Despre simbolul european ca parte a mărcii

În ce privește simbolul⁴ ca parte a mărcii propuse, intenția de a crea o identitate europeană cu ajutorul simbolurilor are o vechime de peste 50 de ani și s-a concretizat în adoptarea însemnelor Comunităților Europene, care - prin evoluția lor ulterioară în plan cultural - sugerează nevoia unei identități europene trans-naționale comune și nu doar necesitatea unui simbol grafic.

Cel mai cunoscut însemn al Comunităților Europene este steagul cu 12 stele pe “cerul albastru al Apusului”⁵. Grafica steagului a fost preluată (copiată) de la cea a steagului Adunării Parlamentare a Consiliului Europei.

Nici până în prezent în mediile de nespecialiști nu a fost clar ce anume reprezintă acesta, multitudinea de interpretări, de la cea laică “a armoniei universale” la cea evident religioasă a “celor doisprezece apostoli”, citată de unii⁶, demonstrând mai degrabă nesiguranta decât universalitatea.

Prin urmare, steagul Uniunii Europene nu a reușit probabil să însemne pentru cetățeanul european mai mult decât aspectul instituțional.

Din acest punct de vedere, apare ca justificat obiectivul Propunerii de a sprijini extinderea simbolisticii prezente spre o marcă de patrimoniu european percepută și

⁴ Prin “simbol” se înțelege în prezentul raport valoarea simbolică - a nu se confunda cu simbolul ca element grafic; în limba română se poate confunda ușor simbolul cu “marca” (“label”).

⁵ “Against the blue sky of the Western world, the stars represent the peoples of Europe in a circle, a symbol of unity. Their number shall be invariably set at twelve, the symbol of completeness and perfection ... just like the twelve signs of the zodiac represent the whole universe, the twelve gold stars stand for all peoples of Europe – including those who cannot as yet take part in building up Europe in unity and peace” —Council of Europe. Paris, 7-9 December 1955

⁶ 12 signs of the zodiac; 12 hours on a clock; 12 months in a year; 12 apostles; 12 tables of Roman Law; and 12 starry crowns of the Horsemen of the Apocalypse. *David Prothero*, 12 December 1996

valorizată **identitar** de către cetățeni, prin formalizarea la nivel european a actualei inițiative interguvernamentale cu același obiectiv.

Cel puțin, argumentul acceptării populare a Propunerii în decursul consultărilor publice este suficient de puternic pentru a susține o acțiune la nivel european în direcția întăririi sentimentului de apartenență.

Pe de altă parte, promovarea unei mărci a patrimoniului european ca urmare a unei inițiative europene impune definirea unei simbolistici europene (ca expresie a unor valori socio-culturale), aflate cel puțin pe calea acceptării sociale **unitare și comune**.

O marcă europeană este adesea însoțită de un simbol european. Iar un simbol în acest caz nu poate fi european doar pentru că este declarat astfel din punct de vedere legal, ci **doar dacă națiunile europene îl percep ca fiind expresia unei valori comune**.

În măsura în care se dorește ca simbolistica mărcii de patrimoniu european să fie exclusiv declarativă - așa cum este de altfel și în inițiativa interguvernamentală în vigoare - această problemă a necesității exprimării unei **percepții** sociale comune și unitare dispare.

Nu dispare însă problema **înțelegerii** unitare, deoarece multiculturalismul este caracteristic acestui spațiu geografic și este protejat și promovat de către Uniunea Europeană.

Pe fondul existenței culturilor și tradiții diferite, chiar dacă sunt și trăsături comune, percepția și mai ales interpretarea unitară a simbolisticii ce ar susține de marca de patrimoniu european, oricare ar fi aceea, rămâne o problemă de fond a cărei rezolvare nu se găsește în negocieri și nici la îndemâna unui juriu european.

Un simbol european nu se reduce la grafica unui însemn, ci cuprinde în el semnificații și valori, pe care grafica doar le sugerează, lăsând la latitudinea privitorului înțelegerea, prin percepție și judecată. Iar această judecată se sprijină neîndoielnic pe modele de înțelegere pre-formate în minte, ca rezultat al acțiunii mediului cultural social.

Pentru aceeași inevitabilitate a percepției diferite pledează și situația organizațiilor civile cu declarată tradiție și/sau răspândire pan-europeană, cum ar fi francmasoneria.

Acestea sunt nevoite să accepte combinarea simbolisticii lor declarate universale cu simboluri cu atribute naționale sau sociale. Exemplul cel mai edificator este cel al „Marelui Arhitect” – ce simbolizează divinități diferite în diferite comunități sau state.

În consecință, oricare ar fi soluția adoptată - fie cea a întemeierii unor simboluri comune odată cu marca, fie cea a înțelegerii mărcii doar sub aspectul său utilitarist, **este posibil și chiar de așteptat ca marca de patrimoniu european să nu creeze, prin chiar existența și promovarea sa, o identitate europeană sau măcar germeii unei valori (simbolistici) europene. Din această incertitudine rezultă o valoare**

---

⁷ Doar declararea steagului drept “simbol european”, într-un text juridic, nu substituie și nici nu garantează măcar percepția și acceptarea socială a unei viitoare valori comune (europene) simbolice unitare.

adăugată redusă a selecției la nivel european, fie și numai sub aspect strict practic.

Ca parlament național, înțelegem că includerea unei etape europene a procedurii de selecție a candidaturilor siturilor nu se poate constitui într-un cadru de “germinare” a unei simbolistici europene, ci, dimpotrivă, creează artificial o contrapondere la procesele istorice naturale prin care se formează aceste valori.

6.2. Despre valoarea comună pentru toate popoarele

Stabilirea unei valori comune a sitului candidat se bazează în primul rând pe o situație faptică ce **transcede divergențelor istorice sau prezente** dintre popoarele europene⁸. Deși rațiunea ne ajută să trecem peste aceste divergențe atunci când studiem istoria europeană, acest lucru nu înseamnă implicit că faptele sunt identice din orice perspectivă, ci doar că **dorim** să le curățăm de ceea ce evidențiază divergențele, **strict în scopul** identificării, descrierii și promovării unei valori simbolice comune.

Desigur că o percepție unitară a dreptății sociale poate să conducă la o concepție unitară asupra unei situații istorice. Dar acest lucru nu va înlătura dificultățile evidente de acceptare socială cât timp nu putem neglija faptul că istoria continentului este marcată de numeroase conflicte, inclusiv de războaie.

Unii ar obiecta asupra declarării unei localități din România unde s-au purtat lupte în primul război mondial, ca fiind de importanță europeană, argumentând că pretenția unei universalități europene nu se poate întemeia pe violență.

Un alt exemplu: într-o localitate din Belgia există un monument dedicat memoriei “soldaților care au murit aici”, ce nu face distincție între soldații celor două tabere care s-au înfruntat. Dar evenimentul în cauză este îndepărtat în istorie și relevanța sa este doar regională (sub-națională), astfel încât monumentul este acceptat și prezentat turiștilor ca atare.

Cu totul altfel ar sta însă lucrurile atunci când în cauză ar fi un monument ce ar reflecta un eveniment suficient de apropiat în timp pentru a fi încă prezent în conștiința socială și suficient de important pentru a fi de interes pentru mai multe națiuni.

În pofida dorinței noastre de a trece peste erorile trecutului, nu putem să neglijăm impactul negativ pe care astfel de declarații privind “valoarea comună europeană” l-ar putea avea.

Nu este relevant dacă fundamentul istoric sau social ar fi îndreptățit sau nu, cât timp stârnește o reacție negativă de care suntem conștienți din chiar momentul declarării. Spre exemplu, este greu de spus ce părere ar avea unele grupuri sociale din România dacă locuri legate de Mareșalul Antonescu ar fi declarate, sau măcar propuse, ca fiind de importanță europeană. În oricare dintre Statele Membre se pot imagina astfel de situații în care există și opinii privitoare la semnificația negativă a unui loc sau eveniment, **în popor** (nu în rândul specialiștilor).

⁸ Conform art. 7, para (1), aliniat 1: “siturile candidate trebuie să demonstreze un caracter transfrontalier sau pan-european: influența din trecut sau din prezent și atracția sitului candidat trebuie să depășească granițele naționale ale unui stat membru”

J

Rezultă că orice sit propus de importanță europeană ar trebui să fie cât mai puțin controversabil, pentru a avea șanse să fie selectat, începând chiar de la nivel național, dar și în faza analizei de către juriul european.

Apelul la o astfel de “instituție a înțelepților”, cum este prevăzut în propunere, poate fi perceput ca o “spălare pe mâini” dacă există elemente interpretabile sau dimpotrivă, un îndemn implicit la selectarea unor situri cât mai puțin controversabile – criteriu ce evident ar pune în pericol întregul proces de selecție, prin introducerea *de facto* a criteriului nementionat în propunere “de a nu avea potențial de interpretare negativă”.

Prin urmare, din perspectiva eficienței așteptate, introducerea unei etape “europene” ar însemna o pre-selecție implicită la nivel național, autoritățile naționale tinzând să promoveze acele valori care ar avea șanse să fie acceptate la etapa europeană, mai degrabă decât acele valori pe care cetățenii le consideră definitorii, în primul rând pe plan național și apoi ca valori identitare europene.

a) Despre interpretarea comună

Gânditorii ce se-au aplecat asupra hermeneuticii, notabil Schleiermacher, au arătat că interpretarea este o artă și că înțelegerea unui mesaj este rezultatul întâlnirii dintre “cultura celui care a conceput mesajul și cultura celui care îl deslușește”⁹.

Fiindcă înțelegerea umană este individuală, dar marcată de cultura din care provine, și înțelegerea valorilor declarate comune va fi fără îndoială tot subiectivă. Înțelegerea individuală este determinată și de către spațiul de cultură și civilizație actual. Prin urmare, nu numai că orizonturile culturale ale celor din comisia de experți sunt în mod necesar diferite, ci și perspectivele asupra evenimentelor istorice sunt diferite.

Cât timp propunerile statelor membre fac apel la un trecut suficient de îndepărtat, diferențele de viziune și interpretare nu sunt esențiale, deoarece evaluarea europeană face apel în asemenea cazuri la cunoștințe profesionale, acceptate de cetățeni ca atare. Pe măsură ce ne apropiem însă de prezent, evenimentele sunt supuse unor interpretări divergente, în lipsa unei filosofii a istoriei și a unei hermeneutici unanim acceptate.

Din păcate, cu toate eforturile unor filosofi ai istoriei¹⁰, nu s-a reușit până în prezent formularea unor teorii care să explice și să denote un sens obiectiv al istoriei, astfel încât juriul european nu se va putea baza pe un fundament teoretic comun experților din care este constituit, ci va fi nevoit să judece după teoriile pe care **fiecare** expert independent le îmbrățișează și după **înțelegerea prezentă**.

Astfel, decizia forului de experți va fi neîndoiește rezultatul unor interpretări individuale, ceea ce înseamnă că **opinia acestora nu ar fi cu nimic mai obiectivă față de cea a experților naționali**.

Într-o anumită măsură, stăruința în astfel de decizii ar întări dezinteresul social față de identitatea europeană, deoarece cetățenii ar înțelege că de fapt consacrarea valorii europene este un proces birocratic **subiectiv și exterior**, în care opinia lor contează prea puțin. Simplul fapt că Statele Membre participă la această acțiune pe bază de voluntariat nu înlătură percepția negativă.

⁹ Friedrich Daniel Ernst Schleiermacher: “Hermeneutică și Criticism”

¹⁰ Oswald Spengler: “Declinul Vestului”

8

Din acest punct de vedere, considerăm că existența unei etape europene a selecției, obligatorii, se va constitui într-o ocazie de adâncire a alienării politicului de societate, atât la nivel național cât și european.

6.3. Despre valoarea adăugată

Inițiativa declară că valoarea adăugată ar consta într-o semnificație și înțelegere comună omogenă a mărcii de patrimoniu european, comparat cu inițiativa interguvernamentală în vigoare și într-o înțelegere comună nu neapărat estetică a mărcii de patrimoniu european spre deosebire de siturile Listei UNESCO.

Am arătat mai sus că înțelegerea comună este îndoielnică, faptul că un juriu o analizează și decide neputând înlocui acceptarea socială.

Declararea ca și sit UNESCO beneficiază atât de o procedură clară, întemeiată pe criteriile de estetică și de istorie, cât și de o tradiție pozitivă fiind bine primită atât de comunitățile profesionale ale oamenilor de cultură cât și de societate în general.

Proiectul își propune să se distingă de Listele UNESCO prin îndepărtarea de modelul pur "cultural-istoric" al acestora și/sau prin anvergura sitului (dincolo de obiectivul de sprijinire a identității europene). Se pune întrebarea dacă o astfel de diferențiere ar justifica pretenția mărcii de patrimoniu european a de a fi în același timp și **distinctă** administrativ, ca procedură și **diferită**, ca esență de cea a desemnării siturilor UNESCO.

Cât privește **distingerea** (separarea), rezolvarea este procedurală și poate fi acceptată ca atare, cel puțin din punct de vedere birocratic-administrativ.

În ce privește însă **diferențierea**, înțelegând prin aceasta capacitatea de a însemna ceva ce marca UNESCO nu ar putea însemna, aici pot fi ridicate observații politice:

- a) dacă situl nu se remarcă prin dimensiunea sa culturală, se poate pune întrebarea ce altceva ar fi relevant?
- b) dacă situl este relevant sub aspecte neculturale, cum ar fi cele de origine ecologică, de ce ar fi necesară o marcă de patrimoniu european în plus față de ceea ce acquis-ul de mediu prevede?

Mai mult, se pot imagina situații în care un sit UNESCO să întâmpine dificultăți pentru a primi marca de patrimoniu european, judecat după criteriile din propunere, ceea ce ar conduce la concluzia evident inacceptabilă că locuri importante pentru întreaga omenire nu sunt importante pentru Europa.

Per a contrario, dacă toate siturile UNESCO ar fi automat calificate pentru marca de patrimoniu european, întrebarea ce s-ar ridica ar fi: „De ce mai este nevoie de aceasta din urmă?”

Rămâne ca doar situația siturilor ce nu se pot califica pentru UNESCO este de luat în seamă în raționamentul asupra importanței mărcii de patrimoniu european ca valoare adăugată.

Opinia generală, la care subscriem, este că se poate realiza o cooperare și o sinergie între EHL și Lista UNESCO.

Sub acest aspect, al complementarității și sinergiei, marca europeană deține fără îndoială o legitimitate *per se* și poate fi acceptată ca venind în întâmpinarea cetățeanului.

6.4. Despre impactul turistic și economic

Rapoartele independente de evaluare a impactului economic al rețelei "European Cities and Capitals of Culture" ("ECOC") / „Orașele și Capitalele Europene ale Culturii” - ce are și un scop economic similar celui EHL - stimularea dezvoltării regionale prin turism, sunt mai degrabă descurajante, inclusiv în ce privește perspectiva europeană¹¹:

„Aproximativ o treime dintre ECOC au preferat să se concentreze asupra unei dimensiuni internaționale, mai degrabă decât asupra uneia europene”.

„Foarte puțini dintre ECOC și-au definit foarte bine obiectivele economice, cu toate că majoritatea orașelor au stabilit ca priorități dezvoltarea turismului, îmbunătățirea imaginii orașului, revitalizarea urbană și o expansiune a întreprinderilor (industriilor) creative precum și a locurilor de muncă. Raportul prevede un cadru de analiză pentru beneficiile economice ale ECOC, dar au fost disponibile prea puține date independente credibile chiar și pentru a face niște comentarii cu valoare informativă asupra valorii totale a beneficiilor economice generate de ECOC”.

„Majoritatea vizitatorilor ECOC par să fie rezidenți locali, pe locul următor venind ca număr turiștii din țara respectivă și apoi cei din străinătate. În general, proporția vizitatorilor străini a crescut ușor în timpul anului ECOC.”

„Cu toate acestea, deși înzestrat cu potențial și șanse, adesea ECOC nu a reușit să-și atingă obiectivele stabilite chiar de acesta.”

În esență, este confirmat faptul că nu este posibilă o evaluare a impactului economic al acestui program și că interesul real al comunităților locale și al autorităților naționale pentru acesta a fost inegal între Statele Membre.

Desigur că raportul a prezentat și unele rezultate promițătoare și că a fost decisă continuarea, dar din perspectiva economică, acesta răspunde exclusiv necesității de organizare a unor evenimente de vitalizare a orașelor europene, cu impact general (difuz) și indirect asupra economiei regionale. Prin urmare, acest precedent nu poate servi ca argument pentru impactul economic așteptat al mărcii patrimoniului european.

Introducerea etapei de selecție și a monitorizării la nivel european întemeiate pe norma legală, așa cum se regăsește în propunerea examinată, nu pare să fie susținută de date factuale privind un interes economic real european sau de perspectiva unui impact economic suplimentar față de situația prezentă.

¹¹ European Cities and Capitals of Culture, studiu de impact economic realizat de PALMER/RAE ASSOCIATES la comanda Comisiei Europene, 2004

Totuși, se află în curs de elaborare o serie de analize detaliate ce ar putea să aducă informații suplimentare în ce privește impactul ECOC asupra economiei locale și regionale.

6.5. Despre birocrație

Conform procedurii propuse în proiect, birocrația este cea care va decide asupra semnificației europene și asupra acceptării mărcii de patrimoniu european. Cu toate că este de așteptat ca propunerile să fie rezonabile sub acest aspect și că evaluarea va fi suficient de flexibilă, mergând poate până la a aproba practic toate propunerile Statelor Membre, ceea ce contează pentru cetățean este natura birocratică a procedurii, având ca efect formarea opiniei populare că birocrația este mai importantă decât istoria și conștiința socială, din moment ce fără birocrație nu se poate consacra o valoare simbolică.

Ca orice birocrație, și aceasta ar întâmpina probleme, chiar dacă unele – cum ar fi corupția – sunt mai greu de imaginat în acest moment, totuși este dincolo de orice îndoială că ar mai adăuga încă o roțiță la mecanismul birocratic față de inițiativa interguvernamentală actuală, roțiță ce se poate oricând gripa. Mai mult, această birocrație ar consuma bani din buget și oricât de mică ar fi suma, întrebarea asupra utilității cheltuirii lor rămâne.

Prin urmare, birocrația creată pentru această procedură la nivel european ar fi încă o povară fiscală pe umerii cetățeanului european, cu șanse mari de a fi percepută de cetățeni ca având scopul de a cheltui inutil bani publici pentru extinderea unei birocrații de care nu este nevoie și care mai are și un efect contrar proceselor normale, istorice, de formare a valorilor simbolice identitare.

6.6. Despre părerea cetățenilor

Consultarea publică a confirmat părerea ezitantă a cetățenilor în ce privește existența reală a unui patrimoniu cultural comun adevărat:

“Totuși, definițiile patrimoniului național și a celui european variază considerabil de la o țară la alta și 49% dintre repondenți cred că patrimoniul cultural european este mai degrabă o adăugare la patrimoniul național al țărilor europene, în timp ce numai 45% cred în existența unui patrimoniu cultural împărtășit de către toți locuitorii Uniunii Europene. Este de asemenea interesant că Ungaria, singurul stat membru nou participant la anchetă, a manifestat o abordare mult mai ezitantă a patrimoniului comun al Europei față de alte state membre: 5% dintre repondenții unguri au crezut că patrimoniul lor național comun este “complet parte” a patrimoniului european comun (față de 52% în Italia și față de media europeană de 28%), 59% au crezut că Europa reprezintă un risc pentru identitatea proprie a Ungariei (față de 13% în Italia și față de 34% media europeană) și numai 29% dintre repondenții unguri au răspuns că sunt astăzi mai interesați în patrimoniului european al altor state membre decât în urmă cu câțiva ani (față de 51% în Germania și față de media europeană de 44%).”

Conform Studiului de impact amintit, în cursul consultării statelor membre, câteva (nu sunt listate care) au menționat că dacă selecția ar trebui să cuprindă o singură fază, aceasta ar trebui să fie cea națională, nu cea europeană.

Rezultă că în **prezent** popoarele europene și autoritățile naționale nu sunt convinse de existența unui patrimoniu european comun, ceea ce confirmă îndoielile din secțiunile precedente. Prin urmare, în aceste condiții, impunerea unei selecții la nivel extra-statal nu ar face decât să confirme opinia negativă cu privire la relevanța culturală a patrimoniului comun.

Aceasta nu înseamnă însă automat că Propunerea de acțiune europeană este inoportună sau inutilă, ci doar că argumentul promovării unei apartenențe la un spațiu cultural comun european apare ca infirmat. În absența acestuia, argumentele de tip operativ și economic, cel puțin sub aspectul întăririi actualei inițiative interguvernamentale conduc spre posibilitatea omogenizării criteriilor de selecție prin înțelegerea acestora unitară la nivel național mai degrabă decât european. Iar o astfel de înțelegere unitară se poate realiza eficient prin explicarea criteriilor de selecție într-un ghid cu valoare de recomandare.

7. Concluzii

În cursul analizei, nu au fost identificate riscuri sau obiecții în ce privește respectarea principiului subsidiarității și nici necesitatea privind emiterea unui aviz motivat în acest temei.

Totuși, rezultatul aplicării procedurii de selecție a candidaturii pentru marca europeană prin introducerea **jurizării europene (etapa de selecție la nivel european)** prezintă riscuri de alienare a cetățeanului față de proiectul european.

Aceasta deoarece prin “jurizare” decizia de acordare a mărcii de patrimoniu european este excesiv birocratizată în dauna procesului natural de afirmare a unei valori sociale pre-existente. În opinia noastră, acest impact probabil contravine chiar unuia dintre obiectivele acțiunii și anume de intensificare a sentimentului de apartenență la Uniunea Europeană¹².

Propunerea statuează că valorile europene, istorice, culturale, simbolice ar urma să fie confirmate pe cale administrativă extranațională, sub motivul “înțelegerii comune”, judecând prin coroborarea:

- art. 7¹³. para (1) : “siturile trebuie să fi jucat un rol esențial în istoria și construirea Uniunii Europene”;
- art. 8 para (1): “se stabilește un juriu european din experți independenți pentru implementarea procedurilor de selecție”;
- art. 11, para 1)”: “Selecția finală va fi efectuată de juriul european”.

Aceasta “înțelegere comună” depinde *de facto* de înțelegerea de către experții independenți, și nu de percepția comună de către popoarele Europei. Experții în mod

¹² Art. 3, para 1 al propunerii citate

¹³ prin care se stabilesc în concret criteriile de selecție

f

evident vor interpreta candidaturile prin prisma **propriei apartenențe culturale**, neexistând nici o modalitate practică prin care **hermeneutica înțelegerii să fie decuplată de orizontul cultural al celui ce realizează interpretarea.**

Astfel, interpretarea criteriilor de acordare a mărcii va fi și în această variantă **tot eterogenă**, atât timp cât experții independenți ai juriului nu își pot asuma decât **independența administrativă, dar nu și cea a independenței judecătii proprii de cultura din care provin.**

Prin urmare, recomandăm revizuirea proiectului propus în varianta menționată în studiul de impact "3a - inițiativă europeană cu selecție exclusiv la nivel național" din Studiul de Impact.

În sprijinul aplicării omogene a procedurii de acordare a mărcii de patrimoniu european în această ipoteză, propunem elaborarea unui Ghid metodic.

Deputat Tudor Alexandru CHIUARIU

-/-

Pagini electronice consultate:

Comisia Europeană - prezentarea inițiativei EHL:

http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc2519_en.htm

Descrierea prezentei EHL interguvernamentală:

<http://en.www.mcu.es/patrimonio/MC/PatrimonioEur/index.html>

EHL primite de România:

<http://en.www.mcu.es/patrimonio/MC/PatrimonioEur/Red/Rumania.html>

Prezentarea Muzeului George Enescu, despre eticheta europeană primită:

http://www.georgeenescu.ro/en/document_1466_European-Heritage-Label_pg_0.htm

Prezentarea UNESCO –Patrimoniul Mondial:

<http://whc.unesco.org/>

The European Capitals of Culture Policy Analysis Grouping:

<http://ecocpolicygroup.wordpress.com/about-2/>